

ÇOCUKLARIN SUÇA İTİLMESİ VE COVID-19 PANDEMİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME: SİLİVRİ ÖRNEĞİ

*An Analysis of Juveniles Pushed into Crime
and the COVID-19 Pandemic: The Silivri Instance*

Aylin YALÇIN SARİBEY*

Ayşe DEĞİRMENCİ**

Özet

Çocukların suça itilmesi, yetişkin suçluluğundan ayrı olarak ele alınması gereken, öncül risklerinin ve meydana getirdiği zararların tespit edilerek önlenmesi gereken bir kavramdır. Bir çocuğun suçlu olarak doğmasından veya özgür irade ve isteği ile suçlu olmasından söz etmek mümkün görünmemektedir. Suça itilme çocuğun kişilik özelliklerinin ve sosyo-kültürel kazanımlarının olduğu toplumsallaşma süreci ile doğrudan ilişkili bir kavramdır. Toplumsallaşma sürecinde karşılaşılan risk faktörleri ve koruyucu faktörler çocuğun suç ile olan ilişkisini belirlemektedir. Suça itilme çocuğun bireysel özelliklerinin yanı sıra toplumsallaşma süreçlerinden ve toplumsal olaylardan etkilenen bir süreci ifade etmektedir. Önemli toplumsal olaylar olan savaşlar, ekonomik krizler, salgın hastalıklar kişilerin ve toplumların suç ile olan ilişkisine olumlu veya olumsuz anlamda etki etmektedir. Son zamanlarda görülen en önemli küresel olaylardan biri olan Covid-19 pandemisi ile ilgili yapılan araştırmalar insanların bu süreçten fizyolojik, psikolojik, ekonomik, sosyo-kültürel anlamda etkilendiğini ortaya koymaktadır. Pandeminin toplumsallaşma süreçleri içerisinde ne gibi bir rol oynadığı ve suça itilmeyi etkileyip etkilemediği de ayrıca merak edilen konulardandır. Bu çalışmada Silivri Cumhuriyet Başsavcılığı Çocuk Suçları Soruşturma Bürosunda, pandemi öncesi ve pandemi dönemi olarak belirlenen tarih aralıklarında açılan soruşturma dosyaları incelenerek Covid-19 pandemisi ile suça itilme arasındaki ilişki incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, suç, suça itilme, pandemi, Covid-19.

Abstract

Juvenile delinquency constitutes a concept that should be dealt with separately from adult delinquency and that should be prevented by identifying the antecedent risks and the damages it causes. It does not seem possible to talk about a child being born as a criminal or being a criminal with free will and will. Delinquency is a concept that is directly related to the socialization process in which the personality traits and socio-cultural achievements of the child are formed. Risk factors and protective factors encountered in the socialization process determine the relationship of the child with crime. Being pushed into crime refers to a process that is affected by socialization processes and social events as well as the individual characteristics of the child. Wars, economic crises, epidemics, which are important social events, have a positive or negative effect on the relationship between individuals and societies and crime. Research on the Covid-19

➤ Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.

➤ Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 04.07.2023

➤ Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 28.09.2023

* Doç. Dr., Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, aylin.yalcinarsibey@uskudar.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0975-8630>.

** Cumhuriyet Savcısı, Silivri Adliyesi, ayse.degirmenci@st.uskudar.edu.tr, <https://orcid.org/0009-0009-1234-4752>.

pandemic, which is one of the most important global events seen recently, reveals that people are affected by this process in physiological, psychological, economic and socio-cultural terms. What kind of a role the pandemic plays in the socialization processes and whether it affects being pushed into crime is also a matter of curiosity. In our study, it is aimed to reveal the relationship between the Covid-19 pandemic and being pushed into crime. The investigation files opened at the Silivri Chief Public Prosecutor's Office of Juvenile Crimes Investigation Bureau between the dates determined as pre-pandemic and pandemic periods are examined and the findings obtained are compared with other researches in this field.

Keywords: Child, crime, juvenile delinquency, pandemic, Covid-19.

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin başlangıcından beri var olan suç olgusu, değişen toplumsal koşullara göre şekillenmekte ve her geçen gün sayıca artmaktadır. Birbirinden farklı inanç, duygu ve düşüncelere sahip insanların toplum halinde yaşamlarını sürdürdükleri noktadan bazı eylemlerin suç sayılması ve bu suç eylemlerinin meydana gelmesi olağan görülmektedir. Durkheim suçu her toplumda var olan ve var olması kaçınılmaz olan bir olgu olarak nitelendirmektedir. Zira toplum insanların çıkar çatışmalarını barındıran bir organizasyon niteliğindedir.¹ Suç oranlarının artması ve suçluluğun kontrol edilemez bir hale gelmesi toplumsal düzenin sürdürülmesi ile yakından ilişkilidir. Özellikle çocukların suç ile olan ilişkileri toplumun hem bugünkü hem gelecekteki durumunun bir göstergesi olarak ele alınmaktadır. Çocukların suça itilmesinin nedenleri hukuk, kriminoloji, sosyoloji ve diğer birçok bilim dalında araştırmalara konu olmaktadır. Araştırmalar göstermektedir ki, çocuğun suç ile tanışması ve suç davranışını benimsemesi içinde bulunduğu toplumun etkisi ile olmaktadır. Aile, okul ve sosyal çevrede çocuğa sunulan değerler ölçüsünde, çocuk topluma yararlı bir birey haline gelmektedir. Bunun aksine, ailedeki istismar, suçla ilişkili çevre, düşük akademik başarı gibi risk faktörleri çocuğun suça itilmesine yol açmaktadır. Çalışmamızda bireysel ve toplumsal faktörler incelenerek suça itilmenin nedenlerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Son yıllarda görülen en büyük küresel krizlerden biri olan Covid-19 pandemisinin insandan insana bulaşan, solunum yolları belirtileri gösteren viral bir hastalık salgını olarak tanımlamak mümkün ise de bu tanımlama oldukça sınırlayıcı olacaktır. Covid-19 pandemisi tüm dünyada milyarlarca insanı hem sağlık alanında hem de ekonomik, kültürel, psikososyal alanda etkileyen bir süreç olmuştur. Hastalığın görülme sıklığı azalmasına rağmen toplumdaki etkileri salgın sonrasında da görülmeye devam etmektedir.² Covid-19 pandemisi suç sayıları ve işlenme şekilleri üzerinde de etkiler göstermektedir. Bazı araştırmalar Covid-19 pandemisinde suç sayılarının azaldığını ortaya koymaktadır. Çocuk suçluluğu özelinde yapılan bazı araştırmalar da çocuk suçluluğunun pandemiden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmamızda Silivri örneğini ele alarak Covid-19 pandemisinin çocukların suça itilmesini ne yönde etkilediğini analiz etmekteyiz.

¹ Hüseyin Bal, *Hukuk Sosyolojisi* (Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta, 2008) 126.

² Sait Yıldırım, 'Salgınların Sosyal-Psikolojik Görünümü: Covid-19 (Koronavirüs) Pandemisi Örneği' (2020) 15(4). *Electronic Turkish Studies*, 1331 vd.

I. ÇOCUK KAVRAMI

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğünde çocuk kelimesi, küçük yaştaki erkek veya kız, bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız şeklinde tanımlanmaktadır.³

Çocuk kavramının mevzuatta çeşitli tanımları yer almaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 6/1-b maddesinde “çocuk deyiminden; henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi anlaşılır” denilerek çocuk kavramı tanımlanmaktadır. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 3/1-a maddesinde ise çocuk kavramı “daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi” şeklinde tanımlanmaktadır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda çocuk kavramının açık bir tanımı yer almasa da, Madde 11’de “erginlik onsekiz yaşın doldurulmasıyla başlar” denilerek çocukluğun onsekiz yaşın altındaki süreci ifade ettiği kabul edilmektedir.

Çocuk henüz kendi isteklerini ve gereksinimlerini karşılayamamakta, davranışlarını yönlendirememektedir. Kendi geleceğini tayin edecek kararlar alamayan çocuk bir başkasının destek ve yönlendirmesine ihtiyaç duymaktadır. Çocukluk çağında insan karakterinin, bilgi ve becerilerinin temelleri atılmaktadır. Çocukluk çağında insan bir keşif ve gözlem yolculuğundadır. Bu yolculukta öncelikle kendisini, istek, düşünce ve becerilerini keşfetmektedir. Ardından çevresindeki olayları gözlemleyerek diğer insanlarla nasıl bir ilişki kurması gerektiğini öğrenmektedir.

Tarihin eski zamanlarında ayrı bir yaşam süreci olarak ele alınmayan çocukluk, sanayi devrimi ve aydınlanma ile birlikte anlam kazanmış bulunmaktadır. John Locke ve J.J. Rousseau gibi düşünürlerin çocuğun kendine özgü ihtiyaçları olduğunu, çocukların eğitime ve yönlendirilmeye hazır birer zihne sahip olduğunu vurgulayan düşünceleri, bugünkü çocukluk anlayışının temelini oluşturmaktadır. Ortaçağ ve öncesinde küçük yetişkinler olarak görülen, yetişkinlerle aynı sorumluluklar yüklenen çocuklar, aydınlanma sonrasında yetişkinlerden ayrı olarak değerlendirilmektedir. Ailenin yararı anlayışı yerini çocuğun üstün yararı anlayışına bırakmaktadır.

Çocukluk çağı ve çocuk hakları kavramlarının uluslararası hukukta anlam kazanması adına atılan ilk önemli adımlardan biri 26 Eylül 1924 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesi ile olmuştur. Bildirgede taraf devletlerin çocuklara en iyiyi sunmak yükümlülüğü vurgulanmaktadır.

Çocuk haklarına ilişkin bir diğer önemli uluslararası belge, ülkemizin 1990 yılında taraf olduğu 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmedir. Bu sözleşmede çocuğun yaşam hakkı, kimlik hakkı, görüşlerini serbestçe ifade etme hakkı, din ve vicdan hürriyeti, vücut dokunulmazlıkları gibi temel hak ve özgürlükleri güvence altına alınmaktadır. Sözleşmenin amacı, çocuğun fiziksel ve ruhsal olarak her türlü tehlikeden korunmasını ve bunun bir toplumsal bilince dö-

³ <https://sozluk.gov.tr/> , erişim tarihi 17/03/2023.

nüşmesini sağlamaktır.⁴ Sözleşmede, kanunlara göre daha erken reşit olma durumu hariç tutularak on sekiz yaşın altındaki herkes çocuk olarak kabul edilmektedir.

Çocuk haklarına ilişkin bir diğer uluslararası belge, ülkemizin 1999 yılında taraf olduğu Çocuk Haklarının Kullanılmasına ilişkin Avrupa Sözleşmesi'dir.⁵ Sözleşmede, çocuk haklarının ve çocuğun üstün yararının korunması ve geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Çocuğun bu hakların kullanılması hususunda söz hakkına sahip olması, aileler ve gerektiğinde devletin çocuk haklarını korumak ve geliştirmekle yükümlü oldukları ifade edilmektedir.

Çocuk haklarına ilişkin uluslararası belgelerde, çocuk haklarının teminat altına alınması ve bu haklarının kullanılmasının kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Adli merciler önünde getirilen çocuklar için yetişkinlerden ayrı bir sistem kurulması gerektiği vurgulanarak çocuk ceza adaletinin önemine değinilmektedir. Günümüzde çocuğun gelişim dönemlerine ve özel ihtiyaçlarına uygun ceza adalet sistemleri kurulmaktadır. Ülkemizde de çocuklara özgü ceza adalet sistemi uygulanmaktadır. Çocuk ceza adaletinde temel amaç çocuğun yararının korunması, çocuğun iyileştirilmesidir. Cezalandırma amacı burada geri planda tutulmalıdır.

II. ÇOCUKLARIN SUÇA İTİLMESİ

Suç işleyen bir çocuğun durumunu ifade etmek için suça sürüklenen çocuk, kanunla ihtilafa düşen çocuk, suça itilen çocuk gibi farklı ifadeler kullanılmaktadır. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda "suça sürüklenen çocuk" kavramı kullanılmakta ve bu kavram "Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk" şeklinde tanımlanmaktadır.

Çocuğun suç işlemesi yalnızca kendi iradesine bağlı olarak meydana gelen bir sonuç olmadığından çocuğun suça itildiğinden bahsetmek daha doğru bir ifade şeklindedir. Günümüzde "suç işleyen çocuk yoktur, suça itilmiş çocuk vardır" anlayışı hâkimdir.

A. SUÇA İTİLMENİN NEDENLERİ

Bir çocuğun suça itilmesi, anne ve babasının ekonomik düzeyi, eğitim, arkadaş çevresi, psikolojik problemler, kültürel yapı gibi pek çok faktöre bağlı olarak gelişmektedir. Çocuk doğumundan başlayarak bir toplumsallaşma süreci içerisine girmektedir. Aile, okul ve akran çevresi gibi kurumlara dâhil olarak yaşadığı toplumun özelliklerini, kendisinden beklentisini gözlemlemektedir. Bu kurumlarda hangi davranışların tasvip edildiğini, hangi davranışların men edildiğini öğrenmektedir. Toplumsallaşma süreci ile çocuğun karakter özellikleri, sosyal ve kültürel kazanımları ile becerileri belirlenmektedir. Sağlıklı bir toplumsallaşma süreci geçirmeyen çocuğun bazı davranış bozuklukları göstermesi ihtimali bulunmaktadır.

⁴ Ercüment Erbay, *Çocuk Hakları* (Yeni İnsan Yayınevi, 1. Basım İstanbul 2009) s. 7-8.

⁵ İsmail Metin, 'Ceza Muhakemesinde Suça Sürüklenen Çocuk' (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya 2019).

1. Aile Risk Faktörleri

Çocuğun toplumsallaşma sürecinde dâhil olduğu ilk kurum ailedir. Aile üyelerinin benimsediği davranış kuralları çocuk için ilk öğrenme kaynağı olmaktadır. Çocuk ebeveynlerinin uygun gördüğü davranışları doğru, men ettiği davranışları ise yanlış olarak kodlamaktadır. Aile kurumunun çocuğun toplumsallaşmasına olumlu anlamda katkı sağlayabilmesi için aile bireyleri arasında sağlıklı iletişim kurulması, ailenin sosyoekonomik anlamda yeterli düzeyde olması gerekmektedir. Aile içi iletişimdeki çatışmalar ve ev içi şiddet çocuğun suça itilmesi bakımından risk doğurmaktadır. Parçalanmış aile yapısı çocuğun aile kurumundan ilgi, sevgi ve bakım görmesini güçleştirmektedir. Yapılan araştırmalar parçalanmış ailede büyüyen çocukların suça itilme oranlarının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.⁶

Aileler arasında ekonomik gelir farklılıkları arttıkça toplumsal ayrışma meydana gelmektedir. Yoksul kesim belirli ihtiyaçlarını karşılamakta yeterli imkânı bulamamaktadır. Bu durumda yoksul ailenin yaşam standartları kötüleşmektedir. Böyle bir ailede yetişen çocuğun bakım, beslenme, barınma, eğitim gibi temel ihtiyaçları tam anlamıyla karşılanamamaktadır. Bazı durumlarda yoksul kesime mensup bireyler istek ve ihtiyaçlarına ulaşmak için yasal olmayan yöntemlere başvurabilmektedir. Bu durumda da çocuk suçlu bir aile çevresinde yetişmiş olmaktadır. Aile bireyleri arasında alkol ve uyuşturucu maddelerin kullanımı da çocuğa olumsuz anlamda etki edebilmektedir. Çocuğun ailesinden gözlemleyerek bu maddeleri kullanmaya başlaması zamanla bağımlılık düzeyine varması, saldırgan ve suçlu davranışlar göstermesi sonucu doğurabilmektedir.

Anne ve babanın eğitim düzeyleri de çocuğa sunacakları bakım ve gözetimin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Eğitimsiz anne ve babanın çocuğa yönelik olumsuz tutumlar gösterme ihtimali bulunmaktadır. Çocuğa yönelik hatalı disiplin uygulamaları ve şiddet içeren davranışlar çocuğun suça yönelmesine neden olabilmektedir. Yapılan araştırmalar suç işlemiş çocukların anne babalarından gördükleri olumsuz tutum ve davranışların, suç işlemeyen çocuklara göre daha fazla olduğunu göstermektedir.⁷

Ailenin çocuğa iyi bir toplumsallaşma süreci sunabilmesi için ebeveynlerin çocuk bakımı konusunda belirli bir bilgi düzeyine sahip olmaları gerekmektedir. Bu hususta oluşan eksiklikler aile temelli müdahale programları ile giderilmelidir. Her çocuğun yaşam, barınma, beslenme, eğitim benzeri temel haklarının sağlanabilmesi için ailelerin belirli ekonomik düzeylerde olması gerekmektedir. Bunun için de gerektiğinde ekonomik destek programları uygulanmalıdır.

⁶ Müjdat Avcı, 'Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve Çözüm Önerileri' (2010) 11 (1), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 49-73.

⁷ Seda Gökçe Turan, *Suç ve Çocuk* in Yarman B. S. Gökbay İ.Z. Özdemir Ş. (Ed.) Hayata Bir Çocuk Bir Çocuğa Hayat, Suça Karışmanın Erken Yaşta Önlenmesi, Nobel Yayıncılık 2016, 35-51.

2. Okul ve Akran Çevresi Risk Faktörleri

Okul çocuğun eğitim ihtiyacının karşılandığı bir kurum olmasının yanı sıra çocuğun akranları ile sosyalleştiği, bazı kurallar çerçevesinde hareket etmesi gereken, bazı ödev ve sorumlulukların yüklendiği bir ortam oluşturmaktadır. Çocuk okul ortamında bir disipline uygun hareket etmeyi öğrenmektedir. Okulun çocuğa ruhsal ve kültürel anlamda da katkılar sunması beklenmektedir. Tüm bu yararlarının yanında okul çocuğun suça itilmesi bakımından pek çok risk faktörünü de barındırmaktadır.

Akran çevresi ise çocuğun ebeveyn ve öğretmen gözetiminden bağımsız olarak kendi akranları ile iletişim halinde olduğu bir ortam sağlamaktadır. Feldhusen çocuğun suça itilmesinde sırasıyla aile, akran çevresi ve okul ortamlarının belirleyici olduğunu ileri sürmektedir.⁸ Çocuk içerisinde bulunduğu akran grubunun davranış kalıplarını benimsemektedir. Akran grubu içerisinde kendisini kabul edilir ve saygın hissettiren davranışlar göstermektedir. Bazı akran gruplarında bu kabul edilirlilik ve saygınlık suç teşkil eden davranışlarla elde edilmektedir. Bunun gibi akran çevreleri çocuğun suça itilmesinde ciddi birer risk doğurmaktadır. Araştırmalara göre çocukluk çağında işlenen suçlar daha çok grup halinde işlenmektedir.⁹

Okuldaki otoritelerin çocuğa yönelik hatalı tutum ve disiplin uygulamaları çocuğun okula karşı ilgisizleşmesine yol açmaktadır. Aynı şekilde okul öğrencileri arasında çeteleşme ve akran zorbalığı da çocuğu okuldan uzaklaştırabilmektedir. Yapılan araştırmalar okul başarısızlığı ve okula karşı ilgisizliğin zamanla okul terkine ve suçlu davranışlara yol açabildiğini ortaya koymaktadır.¹⁰ Suç işlemiş çocukların okul başarısızlıkları suç işlemeyen çocuklara göre daha yüksek bulunmaktadır.¹¹ Okula karşı ilgisizleşen çocuk sosyalleşme ihtiyacını farklı ortamlarda giderme arayışında olmaktadır. Bu arayış çocuğu kimi zaman olumsuz akran çevrelerine yönlendirmektedir.

Öğrenciler arasında çeteleşme, madde kullanımı, okul devamsızlığı, evden kaçma gibi davranışlar birbiri arasında örnek alınan davranış kalıplarını oluşturmaktadır. Çocuk dâhil olduğu okul ve akran ortamında bu tip davranışların yaygın olduğunu gözlemleyerek kendisi de bu ve benzeri davranışları gerçekleştirme ve hatta suç işleme motivasyonu bulmaktadır.¹²

Çocuğu suça iten risk faktörlerinin önlenmesi için, çocuğun akademik başarı ve ilgisinin korunmasını ve olumlu toplumsallaşmasını sağlayacak eğitim

⁸ John F. Feldhusen, John R. Thurston ve James J. Benning, 'Suçluluk ve çocuk davranışlarının diğer yönleri üzerine boylamsal bir çalışma' (1973) Uluslararası Kriminoloji ve Penoloji Dergisi, 1 (4), 341-351.

⁹ Öner Solak, 'Suça Sürüklenen Çocuk Olmak -Yeni Neslin Suç Deneyimleri' (1.Baskı, Nobel Yayıncılık Ankara 2021).

¹⁰ Travis Hirschi, *Causes of delinquency* (Transaction publishers 2002).

¹¹ Ahmet Özalp, *Çocuk Suçluluğu: Örgütlü Eylem Olarak Çetecilik* in Birey, Örgüt ve Toplum, Müjdat Avcı - Ergün Kara, (Ed.) (Eğitim Yayınevi 2023) s. 27.

¹² Solak (n 9).

metotlarının belirlenmesi gerekmektedir. Çocukların okul haricindeki zamanlarını geçirebilecekleri rekreasyon programları uygulanmalıdır. Çocukların kendi ilgi ve becerilerini keşfetmesi ve bunlara uygun uğraş edinmeleri sağlanmalıdır.

3. Kitle İletişim Araçları Risk Faktörleri

Kitle iletişim araçları insanların bilgiye erişimini kolaylaştıran materyallerdir. Aynı zamanda dijital alanda yer alan sanatsal, kültürel ve sosyal içerikler insanların boş zamanlarını değerlendirdikleri araçlar olmaktadır. Günümüzde insanlar arası iletişimin büyük bir kısmı teknolojik araçlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Televizyon, internet, cep telefonu, film ve diziler gibi kitle iletişim araçları günlük yaşantıda sıklıkla tüketilmektedir.

Çocuklar arasında da kitle iletişim araçlarının kullanımı oldukça yaygındır. Gün geçtikte insanların teknolojiye erişim yaşı düşmektedir. Araştırmalar küçük yaşta çocukların artık kendi tablet ve telefonlarının olduğunu, internette geniş zamanlar geçirdiklerini ortaya koymaktadır.¹³ Çocukların kitle iletişim araçları ile olan teması bazı riskleri de beraberinde getirmektedir. Pornografik içerikler, sanal taciz ve zorbalık, şiddet içerikli medya, teknoloji bağımlılığı gibi riskler bunlardan bazılarıdır.

Benzer şekilde dizi, film ve şarkı gibi medya araçlarında şiddeti, madde kullanımını özendiren görsel ve söylemlere yer verilmesi çocuklar yönünden olumsuzluklara neden olabilmektedir. Bu tarz medya araçlarına sıklıkla maruz kalınması şiddetin normalleştirilmesi ve şiddete karşı duyarsızlaşma sonucu doğurabilmektedir. Yapılan araştırmalar suç davranışının kazanılması ile medyada yer alan şiddet içerikleri arasında anlamlı bir ilişki ortaya koymaktadır.¹⁴

Kitle iletişim araçlarının günlük yaşama sundukları katkı ve kolaylık yadsınmaz niteliktedir. Bununla birlikte çocuklar söz konusu olduğunda ebeveyn kontrolü ile olası risk faktörlerinin denetlenmesi gerekmektedir. Çocukların teknolojik araçları olumlu şekilde kullanma ve karşılaştıkları riskler karşısında doğru tepkileri verebilme konusunda eğitilmeleri gerekmektedir.

III. COVID-19 PANDEMİSİ

2019 yılının son aylarında Çin'in Wuhan şehrinde görülmeye başlayan ve Sar-Cov-2 virüsünden kaynaklanan hastalık Dünya Sağlık Örgütü tarafından Covid-19 şeklinde isimlendirilmektedir. Hastalık DSÖ tarafından 11 Mart 2020 itibariyle pandemi olarak ilan edilmiş bulunmaktadır. Covid-19 solunum yolları belirtileri gösteren bulaşıcı bir hastalık olarak tarif edilmektedir.¹⁵ Hastalığın seyri her hastada

¹³ Hasan Güler Yunis Şahinkayası, ve Hamide Şahinkayası 'İnternet ve mobil teknolojilerin yaygınlaşması: Fırsatlar ve sınırlılıklar' (2017) 7(14), Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 186-207.

¹⁴ Clemens Bartollas ve Frank Schmallegger, *Çocuk Suçluluğu* (9. Basım, Yücel D. & Gönültaş B. (Çev.) Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2017).

¹⁵ <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> erişim tarihi 08/06/2023.

farklılık göstermekle birlikte bazı kişilerde ölüme kadar varabilen riskler barındırmaktadır. Hızlı bir bulaşıcılık özelliği göstermektedir. Hastalığın kısa sürede tüm dünyada yayılması ve medyada yer alan birtakım haberler toplumlarda büyük bir korku doğurmuş bulunmaktadır. 28 Mayıs 2023 tarihi itibarıyla, tüm dünyada 767 milyondan fazla Covid-19 vakası ve 6,9 milyondan fazla ölüm bildirilmektedir.¹⁶

11/03/2020 tarihinde ülkemizde ilk Covid-19 vakasına rastlanmış ve devam eden süreçte ülke genelinde hastalık yayılmış bulunmaktadır. Sağlık Bakanlığınca açıklanan son verilere göre 2023 yılı Mart ayı itibarıyla toplam vaka sayısı 17.232.066, toplam vefat sayısı 102.174'tür.

Dünya devletleri Covid-19 hastalığı ile mücadele edebilmek amacıyla bir takım önlemler uygulamıştır. Hastalığın yayılımını önlemek ve hastalığa bağlı ölümleri azaltabilmek amacıyla sosyal mesafe kuralları belirlenmiştir. Toplumsal temasın ve hareketliliğin sınırlandırılması için bazı uygulamalara başvurulmuştur. Örneğin okullarda yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitim modeli uygulanmaya başlanmıştır. İş hayatında da evden çalışma modelleri uygulanmıştır. İnsanlar zamanlarının büyük çoğunluğunu ev içerisinde geçirmeye başlamıştır.

Ülkemizde Covid-19 hastalığı ile mücadele sürecinde “hayat eve sığar” sloganı ile toplumsal bilinç oluşturulması amaçlanmıştır. 16 Mart 2020 tarihinde ilk, orta ve yükseköğretim düzeyinde eğitime 3 haftalık ara verilmiştir. 23 Mart 2020 tarihi itibarıyla eğitime uzaktan eğitim modeli ile devam edilmesine karar verilmiştir. Pandemi sürecinde konser, tiyatro, sinema, spor müsabakaları, toplantı, kongre, düğün, nişan gibi kültürel, sanatsal ve bilimsel faaliyetlerin uygulanmasına ara verilmiştir. Lokanta, kafeterya, kiraathane gibi insanların toplu olarak buldukları alanların faaliyetleri durdurulmuştur. Belirli tarihlerde sokağa çıkma kısıtlamaları ve şehirlerarası ulaşım yasakları uygulanmıştır. 4 Mayıs 2020 tarihi itibarıyla kontrollü normalleşme süreci başlatılmıştır. 13 Ocak 2021 tarihinde ülke genelinde aşılama süreci başlamıştır. Okullarda yüz yüze eğitime 6 Eylül 2021 tarihinde başlamıştır.

A. PANDEMİNİN ETKİLERİ

Covid-19 pandemisi insanların ruhsal, fiziksel, ekonomik, sosyal anlamda etkilendiği etkileri geniş bir süreç olmuştur.

Hastalıkla mücadele kapsamında pek çok iş yerinin faaliyetleri durma noktasına gelmiş ve bu durum ekonomide durağanlık, işsizlik ve yoksulluk gibi problemleri doğurmuştur. Tarım, akaryakıt, üretim sektörleri başta olmak üzere eğitim, finans, sağlık, turizm, havacılık, emlak ve konut, spor, bilgi teknolojisi, medya ve araştırma geliştirme ve gıda sektörlerinin pandemi sürecinden olumsuz etkilendiği belirtilmektedir.¹⁷ Devletler faaliyetleri durdurulan sektörlerin ekonomik anlamda

¹⁶ <https://www.who.int/publications/m/item/weekly-epidemiological-update-on-covid-19---1-june-2023> erişim tarihi:08/06/2023.

¹⁷ Erdal Eroğlu, ‘Covid-19’un ekonomik etkisinin ve pandemiyle mücadele sürecinde alınan ekonomik tedbirlerin değerlendirilmesi’ (2020) 5(2), International Journal of Public Finance, 211-236.

olumsuz etkilenmelerini ve işten çıkarmaları önlemek amacıyla bir takım destek programları belirlemektedir. Buna rağmen pandeminin ekonomik etkilerinin uzun vadede devam edebileceği tahmin edilmektedir.

Covid-19 pandemisinin bireyler arasında sosyal damgalanmaya neden olduğu belirtilmektedir. Hastalığa yakalanan kişilerin ve hastalığın ilk ortaya çıktığı Asya ülkelerinin vatandaşlarının toplum içerisinde kısıtlamaların ve salgının nedeni olarak muamele gördükleri ifade edilmektedir.¹⁸ Sosyal damgalanma ve dışlanmaya maruz kalan bireylerde ruhsal problemlerin görülmesi ihtimali bulunmaktadır.

Covid-19 aşlarının geliştirilmesi ve uygulanmaya başlaması ile pandemi kısıtlamaları sonlandırılarak normal toplumsal yaşama dönmenin adımları atılmıştır. Ancak pandeminin fiziksel alan dışındaki etkilerinin pandemi sonrasında da devam ettiği belirtilmektedir.

1. Pandeminin Aile Üzerindeki Etkileri

Covid-19 pandemisi, aile bireylerinin iş ve okul ortamından uzaklaşarak eve kapandıkları bir dönemi ifade etmektedir. Eve kapanma aile üyelerinin uzun vakitler hareketsiz kalmaları, artan boş zamanlarını ekran başında harcamaları, uyku bozuklukları yaşamaları sonucunu doğurmaktadır.¹⁹ Bu dönemde aile üyelerinin birbirleri ile olan iletişimleri artmaktadır. İnsanların sosyal çevrede birbirleri ile yüz yüze iletişim kurma imkânları ise kısıtlanmış bulunmaktadır. Hastalığa yakalanma ve sevdiklerini kaybetme korkusu yaşayan bireyler artan stres ve kaygıları ile başa çıkabilecekleri imkânları bulamamaktadır. Yapılan araştırmalar pandemi sürecini deneyimleyen insanlarda bir takım ruhsal problemler görüldüğünü, öfke, stres, kaygı düzeylerinin arttığını ortaya koymaktadır.²⁰ Bu durumun ev içerisindeki iletişimde çatışmalara yol açtığı belirtilmektedir.²¹

Covid-19 pandemisinin cinsiyet eşitsizliğinin kadınlar aleyhinde belirginleşmesi sonucunu doğurduğu ifade edilmektedir. Eve kapanma ile ailedeki kadının sorumluluklarının arttığı, ekstra hijyen sağlama, çocuğun bakımı ve eğitimine katkı sağlama gibi yeni görevlerin eklendiği belirtilmektedir.²²

Eve kapanma sürecinde artan stres düzeyleri ve iletişim çatışmalarına bağlı olarak ev içi şiddet vakalarında da artış görüldüğü ortaya konulmaktadır. DSÖ

¹⁸ Zeliha Koçak ve Hatice Harmancı, 'Covid-19 Pandemi Sürecinde Ailede Ruh Sağlığı' (2020) (5), Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, 183-207.

¹⁹ Koçak, Harmancı (n 18).

²⁰ Şeymanur Çelik ve Edanur Çak, 'Covid-19 Pandemi Sürecinin Aile Üzerine Etkisi' (2021) 6(11). Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences, 43-49.

²¹ Tuba Yüceer Kardeş ve Burcu Özdemir Ocaklı, 'Pandemide Çocuk Hakları Bağlamında Aile İçi İletişim ve Çocuk Yetiştirme Tarzları' in Aslıhan Aykara (Ed.), Krizlerde Çocuğun İyilik Halinin Korunması, (1. Basım, Nobel Yayıncılık, 2022, Ankara) s.1- 30.

²² Ayşe Seymen Çakar, 'Covid-19 pandemisinin kadına yönelik şiddet üzerindeki etkileri' in Zerrin Toprak Karaman ve Yakup Özkaya (Ed.) Covid-19 Pandemisinin Disiplinlerarası Çok Yönlü Analizi, (1.Basım, Nobel Yayıncılık Ankara 2021) s.109-127.

“Covid-19 ve Kadına Yönelik Şiddet” raporunda pandemi dönemlerinin kadına yönelik şiddetin artması bakımından risk faktörü oluşturduğunu ifade etmektedir. Normal toplumsal yaşamın sekteye uğraması ve eve kapanılması şiddete maruz kalan bireylerin yardım alma ihtimalini de azaltmaktadır.²³

Salvador Munichin geliştirmiş olduğu yapısal terapi kuramında, ailenin bir yapı olduğunu ve bu yapının sağlıklı işleyişi aile üyelerinin sağlığının da korunacağını ifade etmektedir.²⁴ Yapılan çalışmalarda pandemi sürecinde aile yapısından beklenen bu işlevin tam anlamıyla sağlanamadığı, eşler arasında stresin, alkol ve madde kullanımı gibi davranışların arttığı belirtilmektedir.²⁵

2. Pandeminin Çocuk Üzerindeki Etkileri

Pandemi döneminde uygulanan kısıtlamalar, çocuğun okuldaki sosyal ortamından mahrum kalması ve eve kapanması sonucunu doğurmaktadır. Toplumun savunmasız ve özel gereksinimleri olan bireyleri olan çocuklar pandemiden en fazla etkilenen gruplardan olmuştur. Her çocuğun kendine özgü bakım, barınma, beslenme, ilgi, eğitim, sosyalleşme gibi istek ve ihtiyaçları bulunmaktadır. Pandemi koşulları bu ihtiyaçların karşılanabilmesini zorlaştırmakta, bazen imkânsız kılmaktadır.

Pandemi sürecinin çocuklar üzerindeki en belirgin etkisi okulların kapanması ile görülmektedir. Her ne kadar uzaktan eğitim modeli ile çocuğun eğitim ihtiyacı karşılanmaya çalışılsa da bu model yüz yüze eğitim ile sağlanan katkıları tam anlamıyla yerine getirememektedir. Uzaktan eğitime katılmak için gerekli olan bilgisayar, internet gibi imkânların her çocuk bakımından yeterli düzeyde olmadığı belirtilmektedir. Bu durum bazı çocukların eğitim haklarının yeterince karşılanamaması sonucunu doğurmaktadır.

Okulun sağladığı sosyal ortamdan mahrum kalan çocuk boş zamanını ev ortamında geçirmek durumunda kalmaktadır. Oysa her gün düzenli bir şekilde okula gitmenin çocukta ruhsal, fiziksel ve sosyal anlamda iyilik hali sağladığı ifade edilmektedir.²⁶ Pandemi döneminde çocuklar sosyalleşme ihtiyaçlarını çoğunlukla internet ortamında giderme arayışına girmektedir. İnternetin ve diğer teknolojik araçların kontrolsüz kullanımı çocukta teknoloji bağımlılığı sonucunu doğurabil-

²³ Akça Toprak Ergöner, Emin Biçen ve Gökhan Ersoy ‘COVID-19 Salgınında Ev İçi Şiddet’ (2020) 2020;25 The Bulletin of Legal Medicine, 48-57.

²⁴ Muhammed Yıldız, ‘Yapısal aile terapisi’nin temel kavramlarıyla gelin filminin incelenmesi’ (2017) 7(12), OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 157-176.

²⁵ Akgül Gök, F. *Pandemi Sürecinde Çocukların Ruh Sağlığını Etkileyen Etmenler ve Koruyucu – Önleyici Tedbirler*’ Doç. Dr. Aslıhan Aykara (Editör), Krizlerde Çocuğun İyilik Halinin Korunması,(Nobel Yayıncılık Ankara, 2021) s.221.

²⁶ Keith Brazendale / Michael W. Beets / R. Glenn Weaver / R. Russell Pate / Gabrielle M Turner-McGrievy / Aandrew T. Kaczynski / Jessica L. Chandler / Amy Bohnert ve Paul T. Von Hippel ‘Understanding differences between summer vs. school obesogenic behaviors of children: the structured days hypothesis’(2017) International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 14(1), 100. Doi: 10.1186/s12966- 017-0555-2.

meğdendir. Bununla birlikte internet ortamının da çocuğa yönelik bazı risk faktörleri barındırdığından söz edilmektedir.²⁷ Çocuk internet ortamında pornografi, siber zorbalık, sanal taciz, suçü özendiren içerikler gibi bazı risklerle karşı karşıya gelebilmektedir. Pandemi sürecinde internet ortamında daha fazla vakit geçiren çocuğun bu risklere maruz kalma ihtimali de artmaktadır.

Yapılan araştırmalarda, pandemi döneminde uygulanan kısıtlamaların, çocuklarda korku kaygı düzeylerinde artmaya, aile üyeleri ile çatışmalara, huzursuzluk ve saldırgan davranışlara, uyku problemi ile odaklanma güçlüğüne neden olduğu belirtilmektedir.²⁸ Ebeveynlerde oluşan stres ve çatışma hali çocukları da doğrudan etkilemektedir. Sosyal izolasyonun ve karantina uygulamalarının çocuk ve gençlerde yalnızlaşmaya ve ruh sağlığında olumsuzluklara neden olduğu belirtilmektedir.²⁹

Pandemi süreci çocukların aile içi istismara uğrama riskini de artırmaktadır. Şiddet uygulayan ebeveyn ile daha fazla zaman geçirilmesi ve bu ebeveynin de kaygı düzeyinin artması çocuğa yönelik istismar sonucunu doğurabilmektedir. UNICEF 2014 – 2016 yıllarında Batı Afrika’da görülen Ebola virüsü salgınında çocuk işçiliği, çocuk ihmal ve istismarı, çocuk hamileliği gibi vakaların artış gösterdiğini belirtmekte, Covid-19 pandemisinin de aynı riski barındırdığını vurgulamaktadır.³⁰ İstismara uğrayan çocuk okula gidemediği ve çoğunlukla evden çıkmadığı için yardım alma fırsatı bulamamaktadır. Nitekim İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi, pandeminin başlangıcı ile çocuk hakkı ihlalleri konusunda yapılan avukat görevlendirmelerinde önemli bir azalma görüldüğünü açıklamaktadır.³¹

3. Pandeminin Suç Üzerindeki Etkileri

İnsanların günlük yaşam rutinlerindeki olağan dışı değişimler suç işleme olasılığını doğrudan etkilemektedir. Bu durum suçü açıklayan rutin aktiviteler teorisinde karşılığını bulmaktadır. Teoriye göre, suç işlemeye kararlı bir fail, suçun hedefi olan bir mağdur ve mağdur ile fail arasında engelleyici bir mekanizma olmaması sonucunda suç meydana gelmektedir.³²

²⁷ Yavuz Akbulut ‘Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları’ (2013) 3(2). Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 53-68.

²⁸ Gözde Akoğlu ve Bedriye Tuęba Karaaslan ‘COVID-19 ve İzolasyon Sürecinin Çocuklar Üzerindeki Olası Psikososyal Etkileri’ (2020) 5(2) İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 99-103.

²⁹ Akgül Gök (n 25) -.

³⁰ <https://www.unicef.org/turkiye/bas%C4%B1n-b%C3%BCnlenleri/covid-19-getirilen-k%C4%B1s%C4%B1tlamalar-giderek-artarken-%C3%A7ocuklara-y%C3%B6nelik-istismar-ihmal-erişim-tarihi:19.05.2023>.

³¹ <https://www.istanbulbarosu.org.tr/HaberDetay.aspx?ID=15704&Desc> erişim tarihi: 19.05.2023

³² Osman Dolu, ‘Bir Fırsat Olarak Suç: Suçun Durumsal Belirleyicileri, Suç Fırsatları Ve Rutin Faaliyetler Teorisi’ (2009) 11(2) Polis Bilimleri Dergisi, 1-30.

Pandemi süreci toplumsal yaşam rutinlerini tamamen değiştiren bir süreç olmuştur. Bu değişimlerin suç davranışları üzerinde ne gibi etkiler doğurduğu araştırmalara konu edilmektedir. Bazı araştırmalar Covid-19 pandemisinin suç oranlarında azalmaya neden olduğunu ortaya koymaktadır. Nivet vd. 2021 yılında yaptıkları çalışmada 27 şehirde, karantinaların başlamasından sonraki polis kayıtları incelenerek tüm şehirlerdeki suç seviyelerinde genel olarak %37 azalma olduğunu ifade edilmektedir.

Revital ve Haviv 2021 yılında yaptıkları çalışmada İsrail polisinin çocuk suçluluğuna ilişkin kayıtlarını inceleyerek pandemide çocukların işlediği saldırı ve uyuşturucu suçlarında düşüş olduğunu tespit etmektedir.³³

Suç oranları haricinde, işlenen suç türleri de pandemi sürecinden etkilenmektedir. Yapılan araştırmalar olası suç mağdurlarının evde geçirdiği sürenin artmasına bağlı olarak evden hırsızlık sayılarında azalma görüldüğünü ortaya koymaktadır.³⁴ Evden hırsızlık fırsatlarının azalması ile otodan hırsızlık, açıktan hırsızlık gibi suç türlerinin artabileceği ifade edilmektedir.³⁵ Benzer şekilde uyuşturucu madde suçları da pandemi sürecinden etkilenen suç türlerinden olmuştur. Ayas 2020 yılında yapmış olduğu çalışmada İngiltere’de 2020 yılı Mart, Nisan ve Mayıs aylarında uyuşturucu suçlarının arttığını, bu artışın kişilerde pandemiye bağlı olarak oluşan korku ve bunalımlı ruh halinin olabileceğini, pandemi kısıtlamalarının esnetilmesi ile uyuşturucu suçlarının da azaldığını ifade etmektedir.³⁶

Aile içi şiddet vakaları da pandemi sürecinden doğrudan etkilenen suç türlerindedir. Mohler vd. Los Angeles ve Indianapolis’te polis kayıtlarını inceledikleri çalışmalarında, pandemi döneminde aile içi şiddet ihbarlarının arttığını ortaya koymaktadır. Çin’de yapılan bir araştırmada da pandeminin görüldüğü yılda aile içi şiddet vakalarında bir önceki yıla göre üç kat artma görüldüğü belirtilmektedir.³⁷ Diğer ülkelerde de aile içi şiddet ihbarları artma göstermiş, bu durum Birleşmiş Milletler raporları ile de kayıt altına alınmış bulunmaktadır.³⁸

Pandemi koşullarının siber suçların artmasına yol açtığı ifade edilmektedir.³⁹ İnsanların teknoloji ile olan temaslarının artması bu alanda işlenen suçlar yönün-

³³ Sela-Shayovits Revital ve Noam Haviv, ‘Juvenile delinquency and COVID-19: the effect of social distancing restrictions on juvenile crime rates in Israel’ (2022) 1-24. Journal of experimental criminology, 785- 808 <https://doi.org/10.1007/s11292-022-09509-x>.

³⁴ Özge Ayas, ‘Pandemi ile geçen bir yılın hırsızlık suçu bağlamında analizi: Türkiye ve İngiltere örneği’ (2021) Kriminoloji ve Toplum Bilimleri Dergisi.

³⁵ Ergönen, Biçen, Ersoy (n 23).

³⁶ Özge Ayas ‘Karşılaştırmalı Suç Araştırması Hukuki Ve Toplumsal Yönüyle Türkiye Ve İngiltere’de Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Suçları’ (2020) Sayı: 3, Suç Ve Ceza Dergisi, 829-848

³⁷ Aysun Bay Karabulut, ‘Pandemi sürecinde kadın: Bir bilançoaya dair düşünceler’ (2021) 2(1) Meyad Akademi, 69-83.

³⁸ Ergönen, Biçen, Ersoy (n 23).

³⁹ Jullianne Regalado, Anastasiia Timmer ve Ali Jawaid ‘Crime and deviance during the COVID-19 pandemic’ (2022) 16(4) Sociology compass, e12974.

den fırsat doğurmaktadır. Suçlular siber dünyada iletişim kurabilecekleri mağdurlara yönelmektedir. Sanal alışveriş alışkanlıklarının artması da siber dolandırıcılık suçlarının artmasını etkileyen faktörlerden olmaktadır.

IV. GEREÇ VE YÖNTEM

Hâkimler Ve Savcılar Kurulu'nun 16/12/2022 tarihli yazısı ile verilen izin üzerine yürütmüş olduğumuz bu çalışmada, Silivri Cumhuriyet Başsavcılığı Çocuk Suçları Soruşturma Bürosunda görülen soruşturma dosyaları analiz edilmiştir. Bu kapsamda pandemi öncesi olarak 01/01/2019 – 10/03/2020 tarihleri arasındaki 14 aylık döneme ait dosyalar ele alınmıştır. Ülkemizde ilk Covid-19 vakasının görüldüğü 11/03/2020 tarihinden sonraki 14 aylık dönem pandemi dönemi olarak ele alınmıştır.

İncelenen toplam dosya sayısı 237, dosyalar kapsamında yer alan toplam çocuk sayısı 351'dir. Dosyalar kapsamında yer alan karar evrakları, ifade tutanakları, sosyal inceleme raporları gibi belgeler incelenerek veriler elde edilmiştir.

A. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çalışmamızın teori kısmında çocukların suça itilmesinin nedenleri açıklanmaya çalışılmaktadır. Ardından uygulanan gereç ve yöntem ile Silivri ilçesi örneğindeki çocuk suçluğu demografisi ortaya konulmaktadır. Araştırmamızda öncelikle çocukların hangi nedenlerle suça itildiklerinin ve pandemi döneminde suça itilmenin ne şekilde etkilendiğinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Pandemi ve suça itilme konularında yapılan araştırmalara henüz sıklıkla rastlanmamaktadır. Araştırmamızın bu alanda bir öncü olması ve yapılacak daha geniş kapsamlı araştırmaları teşvik etmesi hedeflenmektedir.

B. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

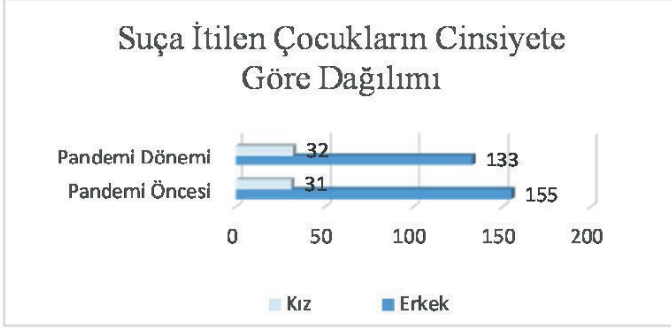
Araştırmamız Silivri ilçesinde 01/01/2019 ve 22/05/2021 tarihleri arasındaki soruşturma dosyalarının incelenmesi ile sınırlıdır. Toplanan veriler yalnızca dosya içeriklerinden elde edilmiştir. Dosyalarda yer alan bilgiler çoğunluklar çocuğun kendi beyanına göre oluşturulan kayıtlardır. Veri elde edilebilen belgeler oldukça sınırlı olmuştur. Bunun nedeni çoğu dosya kapsamında sosyal inceleme raporlarının yer almamasıdır.

V. BULGULAR

A. SUÇA İTİLEN ÇOCUKLARIN CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

Şekil-6'da suça itilen çocukların cinsiyetlere göre dağılımı gösterilmektedir. Pandemi öncesi döneme ilişkin erişilen dosyalar kapsamındaki toplam 186 çocuktan 155'i erkek 31'i kızdır. Pandemi dönemine ilişkin erişilen dosyalar kapsamındaki toplam 165 çocuktan 133'ü erkek 32'si kızdır.

Şekil-6 Suça İtilen Çocukların Cinsiyete Göre Dağılımı

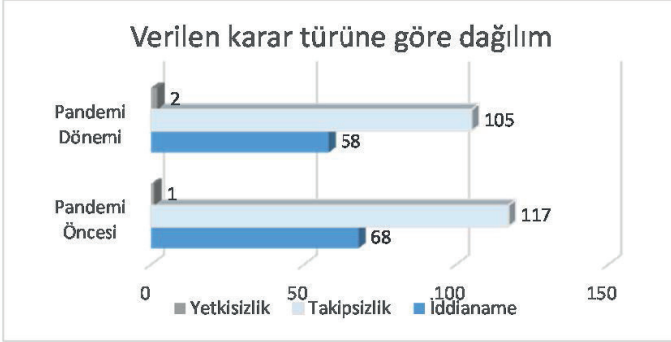
B. VERİLEN KARAR TÜRÜNE GÖRE DAĞILIM

Şekil-7’de incelenen dosyalar kapsamında verilen karar türlerinin dağılımı yer almaktadır. İnceleme sonucuna göre;

Pandemi dönemine ilişkin toplam 165 dosyanın 105’inde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar (takipsizlik) verilmiş, 58’inde iddianame düzenlenmiştir. 2 adet dosyada ise yetkisizlik kararı verilmiştir.

Pandemi öncesine ilişkin toplam 186 dosyanın 117’sinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar (takipsizlik) verilmiş, 68’inde iddianame düzenlenmiştir. 1 adet dosyada ise yetkisizlik kararı verilmiştir.

Şekil-7 Verilen Karar Türüne Göre Dağılım

C. SUÇA İTİLEN ÇOCUKLARIN YAŞ DAĞILIMLARI

Şekil-8’de incelenen dosyalarda suça itilen çocukların yaş dağılımları yer almaktadır.

Pandemi döneminde, incelenen dosyalar kapsamındaki 123 çocuk 15-18 yaş aralığında, 30 çocuk 12-15 yaş aralığında, 12 çocuk ise 0-12 yaş aralığındadır.

Pandemi öncesi dönemde, incelenen dosyalar kapsamındaki 133 çocuk 15-18 yaş aralığında, 43 çocuk 12-15 yaş aralığında, 10 çocuk ise 0-12 yaş aralığındadır.

Her iki dönemde de suça itilen çocuklar ağırlıklı olarak 15-18 yaş aralığındadır.

Şekil-8 Suça İtilen Çocukların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

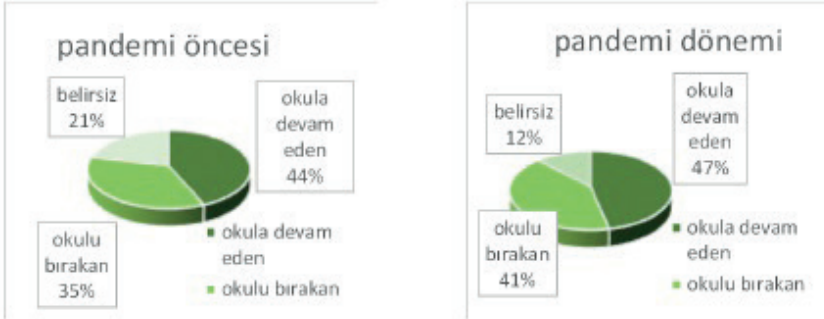
D. ÇOCUKLARIN EĞİTİM DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

Şekil-9’da pandemi dönemi ve öncesinde suça itilen çocukların eğitime devam edip etmeme durumları gösterilmektedir.

Pandemi öncesinde suça itilen 186 çocuktan 65’i okulu bırakmış, 81’i okula devam etmektedir. 40 çocuğun eğitim durumları dosyalarda yer alan belgelerden tespit edilememiştir.

Pandemi döneminde suça itilen 165 çocuktan 68’i okulu bırakmış 77’si okula devam etmektedir. 20 çocuğun eğitim durumları dosyalarda yer alan belgelerden tespit edilememiştir.

Şekil-9 Çocukların eğitim durumlarına göre dağılımı

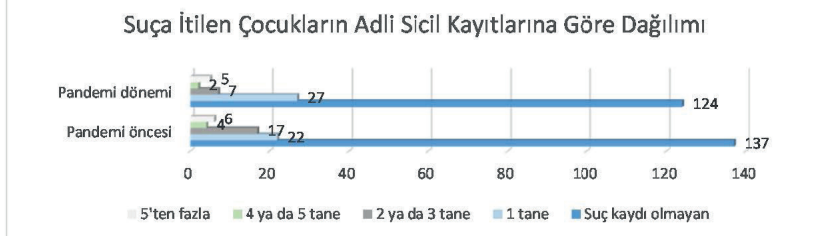
E. SUÇA İTİLEN ÇOCUKLARIN ADLİ SİCİL KAYITLARI

Şekil-10’da erişilen dosyalar kapsamında suça itilen çocukların adli sicil kayıtları gösterilmektedir. Adli sicil kişilerin kesinleşmiş hapis – adli para cezası ve güvenlik tedbirlerine mahkûmiyetine ilişkin bilgilerin kaydedildiği sistemi ifade etmektedir.

Pandemi döneminde suça itilen çocuklardan 124’ünün hiç suç kaydı bulunmazken, 27’sinin 1 suç kaydı, 7 tanesinin 2 ve 3 suç kaydı, 2’sinin 4 ve 5 suç kaydı, 5’inin ise 5’ten fazla suç kaydı bulunmaktadır.

Pandemi öncesi dönemde suça itilen çocuklardan ise, 137'sinin hiç suç kaydı bulunmazken, 22'sinin 1 suç kaydı, 17 tanesinin 2 ve 3 suç kaydı, 4'ünün 4 ve 5 suç kaydı, 6'sının ise 5'ten fazla suç kaydı bulunmaktadır.

Şekil-10 Suça İtilen Çocukların Adli Sicil Kayıtları

F. SUÇA İTİLEN ÇOCUKLARIN İŞTİRAK DURUMLARI

Tablo-10'da araştırma kapsamında ki suça itilen çocukların suçta iştirak durumları gösterilmektedir. İştirak bir suçun birden fazla kişinin aralarında anlaşarak ve ortak hareket ederek işlenmesi durumudur.⁴⁰ Covid-19 pandemisinde suça itilen çocukların tek başına suç işleme oranlarında %15,7 oranında azalma olduğu görülmektedir.

Pandemi öncesinde suça itilen 186 çocuktan 95'i tek başına suç işlerken, 25'i bir akranı ile, 13'ü bir yetişkin ile, 13'ü hem bir yetişkin hem bir akranı ile, 39'u 2 ve daha fazla akranı ile 2'si ise 2 ve daha fazla yetişkin ile birlikte suç işlemiştir.

Pandemi dönemimde suça itilen 165 çocuktan 80'i tek başına suç işlerken, 44'ü bir akranı ile, 7'si bir yetişkin ile, 2'si hem bir yetişkin hem bir akranı ile, 22'si 2 ve daha fazla akranı ile 10'u ise 2 ve daha fazla yetişkin ile birlikte suç işlemiştir.

Tablo-10 Suça İtilen Çocukların İştirak Durumları

	Pandemi Öncesi	Pandemi Dönemi
Tek başına	95	80
1 akran ile	25	44
1 yetişkin ile	13	7
Hem yetişkin hem akran ile	13	2
2 ve daha fazla akran ile	39	22
2 ve daha fazla yetişkin ile	1	10

G. MAĞDURUN YAŞINA GÖRE DAĞILIM

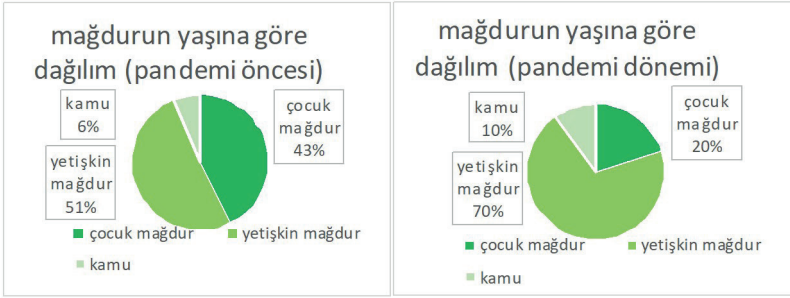
Şekil-11'de suça itilen çocukların işlediği iddia edilen suçların mağdurları yönünden bir sınıflandırma yer almaktadır.

Pandemi öncesinde suça itilen çocuklar, %51 oranında yetişkin mağdurlara yönelik suçlar, %43 oranında çocuk mağdurlara yönelik, %6 oranında ise kamu düzenine yönelik suçlar işlemiştir.

⁴⁰ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen ve A. Caner Yenidünya 'Ceza Hukuku Genel Hükümler' (6. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara 2012) s.618.

Pandemi döneminde ise, %72 oranında yetişkin mağdurlara yönelik suçlar, %21 oranında çocuk mağdurlara yönelik, %7 oranında ise kamu düzenine yönelik suçlar işlemiştir.

Şekil-11 Mağdurun yaşına göre dağılım

H. İŞLEM YAPILAN SUÇ TÜRÜNE GÖRE DAĞILIM

Tablo-11’de pandemi dönemi ve öncesinde suça itilen çocuklar hakkında uygulanan kanun maddelerinin dağılımı gösterilmektedir. İncelenen verilere göre, suça itilen çocuklar en fazla yaralama ve hırsızlık suçlarını işlemektedir

Tablo-11 İşlem yapılan suç türüne göre dağılım

	Pandemi Öncesi	Pandemi Dönemi	Toplam
Yaralama	73	51	124
Tehdit	20	9	29
Hakaret	26	19	45
Hırsızlık	67	60	127
Mala Zarar Verme	26	23	49
Konut Dokunulmazlığını İhlal	22	11	33
Malvarlığına karşı diğer suçlar	6	9	15
Cinsel suçlar	11	3	14
Uyuşturucu suçları	4	3	7
6136 sayılı Kanuna muhalefet	5	-	5
Bilişim suçları	-	4	4
Diğer	15	26	41

VI. TARTIŞMA

A. CİNSİYETE İLİŞKİN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Cinsiyet kişilerin suç ile olan ilişkilerinde belirleyici olan etkenlerden bir tanesidir. Araştırmalar erkeklerin kadınlara oranla daha fazla suç işlediğini ortaya koymaktadır. Bunun sebebini fizyolojik farklılıklara bağlayanlar olduğu gibi sosyo-kültürel özelliklere bağlayanlar da mevcuttur. Suçu insanın biyolojik özelliklerinin bir sonucu olarak tanımlayan Lombroso, kadınların bedeni kuvvetlerinin erkekle-

re göre daha az olduğunu, bu nedenle de daha az suç işlediklerini ileri sürmektedir. Suçun yalnızca biyolojik özellikler ile açıklanamayacağını belirten yazarlar ise kadınlar üzerinde sosyal gözetim ve disiplinin daha yoğun olduğunu, kadınların sosyal yaşama daha az dâhil olduklarını ve bu nedenle daha az suç işlediklerini ifade etmektedirler.

Suça itilme ve cinsiyet konularında ülkemizde daha önce yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar, erkeklerin daha fazla oranda suç işlediğini doğrulamaktadır. Örneğin;

- Erdoğan'ın 2010 yılında yapmış olduğu araştırmasında, Bakırköy Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi'nde 2008 – 2009 yıllarında karar bağlanan dosyalar kapsamındaki çocukların 49'u erkek 1'i kızdır.⁴¹
- Hanbay'ın 2019 yılında yapmış olduğu araştırmasına dâhil edilen hırsızlık suçu işlemiş 50 çocuğun 49'u erkek 1'i kızdır.⁴²
- Şengül'ün 2012 tarihli araştırmasında, Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinde 01/01/2007 – 31/12/2010 tarihleri arasında karara bağlanan 351 dosyadaki çocuklardan 349'u erkek 1'i kızdır.⁴³

Araştırmamızda elde edilen cinsiyet dağılıma ilişkin veriler daha önce yapılmış olan araştırma verileri ile örtüşmektedir. Hem pandemi öncesi dönemde hem pandemi döneminde erkek çocukların daha yüksek oranda suça itilmesi söz konusudur. Suça itilmenin cinsiyete göre dağılımında pandemi koşullarına bağlı herhangi bir değişiklik olmadığı görülmektedir.

B. YAŞ GRUPLARINA İLİŞKİN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kişinin içerisinde bulunduğu yaş davranışlarının şekillenmesinde ve suç davranışlarını tercih etmesinde önemli bir belirleyici olmaktadır. Araştırmalar insanların daha çok onlu yaşların sonunda suç davranışı sergilediğini, gençlik ve ergenlik dönemlerinde suçluluk oranının en yüksek seviyeye ulaştığını ortaya koymaktadır.⁴⁴ Hirschi yaş ile suçlu davranış arasında mutlak bir ilişki olduğunu vurgulayarak, yaş ilerledikçe kişinin suçlu davranış sergileme sıklığının azaldığını ileri sürmektedir.⁴⁵

Suça itilme ve yaş arasındaki bağlantıyı konu edinen araştırmaların ortak sonucuna göre, çocuklar daha çok 15-18 yaş aralığında iken suç işlemektedirler.

⁴¹ Filiz Erdoğan, 'Kanunla ihtilafa düşmüş çocuklar ve çocuk suçluluğuna etki eden sosyoekonomik faktörler' (Yüksek Lisans Tezi, Adli Tıp Enstitüsü 2010).

⁴² Esra Hanbay 'Hırsızlık suçu işleyen çocuklar üzerine sosyolojik bir çalışma: (Bitlis İli Örneği)' (Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ, 2019).

⁴³ Hasan Atakan Şengül, 'Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen dava dosyalarının incelenmesi ve çocuk suçluluğunun değerlendirilmesi' (Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Disiplinlerarası Adli Bilimler Anabilim Dalı, 2012).

⁴⁴ Solak, (n 9).

⁴⁵ Aykut Çalışkan, 'Türkiye'de Suçlu Davranış Ve Yaş İlişkisi: Suç Türleri Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz'(2021) 24(3), Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 237-267.

Örneğin;

- Baksi'nin 2018 tarihli araştırmasında, Tekirdağ Çocuk Mahkemesinde görülmekte olan dava dosyaları incelenmektedir. Araştırmaya dâhil edilen toplam 75 çocuğun 53'ü 15-18 yaş aralığındadır.⁴⁶
- Yıldırım'ın 2019 tarihli çalışmasında, Diyarbakır Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinde görülmekte olan dava dosyaları incelenmektedir. Araştırmaya dâhil edilen toplam 250 çocuğun 190'ı 15-18 yaş aralığındadır.⁴⁷

Araştırmamızda elde edilen yaş gruplarına göre dağılıma ilişkin veriler daha önce yapılmış olan araştırma verileri ile örtüşmektedir. Hem pandemi öncesi dönemde hem pandemi döneminde 15-18 yaş aralığındaki çocukların daha yüksek oradan suça itilmesi söz konusudur. Suça itilmenin yaşa göre dağılımında pandemi koşullarına bağlı herhangi bir değişiklik olmadığı görülmektedir.

C. EĞİTİM DURUMLARINA İLİŞKİN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Her çocuğun sahip olduğu temel haklardan en önemlilerinden biri eğitim hakkıdır. Eğitim çocuk için bir hak olmasının yanı sıra toplum içerisinde etkili bir konum elde edebilmesi bakımından zorunluluktur. Eğitim hayatına devam etmeyen bir çocuk okulun iyileştirici ve sosyalleştirici işlevinden mahrum kalmaktadır.

Suçta itilen çocuklar hakkında yapılan araştırmalarda bu çocuklarının çoğunlukla okula devam etmedikleri ortaya konulmaktadır. Örneğin;

- Öter 2018 yılında yapmış olduğu araştırmasında, Antalya ili örneğini esas alarak suça itilme nedenlerine ilişkin bir analiz yapmaktadır. Araştırma kapsamında görüşülen çocuklardan %54'ünün okulu terk etmiş oldukları belirtilmektedir.⁴⁸
- Kazak Ekinci'nin 2016 yılında yapmış olduğu araştırmasında, Siirt ili örnek olarak belirlenerek suça itilen çocukların annelerinin algıları incelenmektedir. Araştırmaya dâhil edilen çocukların büyük kısmının ilköğretim düzeyine okulu terk ettikleri, birçoğunun okuma yazma bilmediği belirtilmektedir.⁴⁹

Araştırmamız verilerine bakıldığında, pandemi öncesi dönemde suça itilen çocukların %34'ü okula devam etmemektedir. Pandemi döneminde suça itilen çocukların ise %41'i okula devam etmemektedir.

⁴⁶ Yasemin Baksi, 'Suça Sürüklenen Çocuklarda Bağlanma, Davranış Problemleri Ve Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Sosyal Hizmet Disiplini Çerçevesinde Değerlendirilmesi (Tekirdağ Çocuk Mahkemesi Örneği)' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2018).

⁴⁷ Dilek Demir Yıldırım, 'Diyarbakır'da Suça Sürüklenen Çocuklar Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Diyarbakır Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi Örneği' (Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır 2019).

⁴⁸ Adem Öter, 'Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenlerine Sosyolojik Bir Bakış (Antalya Örneği)' (2018) 7(21) 21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 739-769.

⁴⁹ Neriman Kazak Ekinci, 'Suça sürüklenmiş çocukların annelerinin çocuklarına ilişkin algısı: Siirt örneği' (Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2016).

D. ADLİ SİCİL KAYITLARINA İLİŞKİN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kişinin birden fazla kez suç işlemesi durumu mükerrerlik olarak nitelendirilmektedir. Suç kayıtları kişinin adli sicil kayıtlarında tutulmakta ve mükerrer suçluluk durumunda özel uygulamalar gündeme gelmektedir.

Araştırmalar göstermektedir ki; mükerrer suçlular genellikle çocuk yaşlarda ilk suçlarını işlemektedir.⁵⁰ Çocukluk döneminde gösterilen davranış bozukluklarının ve ruhsal problemlerin ilerleyen yaşlarda suçluluğun meydana gelmesine neden olduğu ileri sürülmektedir.⁵¹ Suça itilen çocuk hakkında gerekli koruyucu tedbirlerin alınmaması çocuğun mükerrer olarak suç işlemesi sonucunu doğurabilmektedir. Suça itilen çocuklar, ekonomik düzeylerinin düşük olması, suçtan kaynaklanan gelir, suçu alışkanlık edinen aile veya arkadaş çevresi, çocukların ceza sorumluluğuna sahip olmadığı yanılığısı, gibi nedenlerle mükerrer olarak suç işleyebilmektedir.⁵²

Yapılan araştırmalar çocukların mükerrer suç işleme oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Örneğin;

- Karataş vd. 2020 yılında yaptıkları araştırmada Ankara ilinde suça itilen 165 çocuk üzerinde inceleme yapmışlardır. Araştırma kapsamındaki çocukların %92,7'sinin daha önceden de suç işledikleri ortaya konulmaktadır.⁵³
- Cömert 2018 yılında yaptığı ve mükerrer çocuk suçluluğunu konu edinen araştırmasında, ekonomik yetersizlikler, zararlı madde alışkanlıkları, suçlu çevre gibi faktörlerin çocukların mükerrer olarak suça itilmesi riskini artırdığını vurgulamaktadır. Araştırma kapsamındaki 61 mükerrer olarak suça itilmiş çocuktan 20'sinin 2 kez, 11'inin 3 kez, 10'unun 4 kez, 20'sinin 5 ve daha fazla kez suç işlediği sonucunda varılmaktadır.⁵⁴

Çalışmamız kapsamındaki toplam 351 çocuğun %74'ünün hiç suç kaydı olmadığı ortaya konulmaktadır. %26'sının ise 1 ya da daha fazla suç kaydı bulunmaktadır. Pandemi öncesi dönemde suça itilen çocukların %26'sı, pandemi döneminde suça itilen çocukların ise %24'ü mükerrer olarak suç işlemiş bulunmaktadır. Pandemi koşullarının mükerrer olarak suça itilme oranlarında anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmektedir.

⁵⁰ Solak (n 9).

⁵¹ Beril Yavuz ve Müjdat Avcı 'Mükerrer Suçluluk, Davranım Bozukluğu ve Antisosyal Kişilik Bozukluğu'nun Ortak Değişkenleri Üzerine Bir Derleme' (2020) 15(24) OPUS International Journal of Society Researches, 2912-2936.

⁵² Hanbay (n 42).

⁵³ Kasım Karataş, Gamze Erüküçü Akbaş ve Mehtap Gülhan Orhan, 'Ankara'da Çocuk Suçluluğu: Emniyet Çocuk Şubeye Gelen Olgular Üzerinden Bir Değerlendirme' (2020) 24(1), Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 137-156.

⁵⁴ Özge Cömert, 'Mükerrer çocuk suçluluğu: "Bitlis ili örneği"' (2018) Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

E. İŞTİRAK DURUMLARINA İLİŞKİN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İştirak bir suçun birden fazla kişi tarafından yardımlaşarak veya ortak hareket ederek işlenmesi durumudur. Suçu açıklayan sosyal süreç teorileri, çocuğun içerisinde bulunduğu gruptan öğrendiğini vurgulamaktadır.⁵⁵ Çocuk bulunduğu aile, okul ve akran ortamında suç davranışlarını gözlemleyerek bu suç davranışlarına katılım göstermektedir. Saltık'ın 2011 tarihli ve hükümlü çocukların akran ilişkilerini konu edinen çalışmasında, araştırmaya dâhil edilen hükümlü çocukların büyük çoğunluğunun arkadaşları arasında daha önceden suç işleyen, cezaevine giren ya da tutuklanan kişiler olduğu ortaya konulmaktadır.

Araştırmalar çocukların genellikle grup halinde suç işlediklerini göstermektedir.⁵⁶ Örneğin;

- Bayındır vd. 2007 tarihli çalışmalarında çocukların özellikle mala yönelik suçları arkadaşları ile birlikte işlediğini, okuma yazma bilmeyen çocukların suç gruplarına dâhil olma olasılığının arttığını vurgulamaktadır. Çalışmada 2006 – 2007 yıllarında Kütahya ilinde mala yönelik suçlar işleyen çocuklar hakkında bir inceleme yapılmaktadır. Çocukların %65'inin grup halinde suç işlediği ortaya konulmaktadır.⁵⁷
- Börekçi 2012 tarihli çalışmasında, mükerrer suç işleyen çocukların aile ve akran etkilerini analiz etmektedir. Çalışma sonucunda çocukların %86'lık bir bölümünün arkadaşları ile birlikte suç işledikleri tespit edilmiştir.⁵⁸

Araştırmamız verilerine göre pandemi öncesinde çocukların bir suç ortağı ile birlikte suç işleme oranı %48 iken, bu oran pandemi döneminde %51'dir. Elde edilen veriler bu alanda yapılan önceki çalışmalar ile örtüşmektedir.

Buchanan ve arkadaşları tarafından çocuk suçu kavramı “aynı düşüncedeki kişilerin meydana getirdiği küçük grupların işlediği suçlar” şeklinde ifade edilmektedir. Yine aynı yazarlar, Covid-19 pandemisinde uygulanan kısıtlamalar ile bu grup üyelerinin birbiri ile temas etme ve birlikte suç işleme olanaklarının da kısıtlandığını belirtmektedir.⁵⁹ Buna göre pandemi döneminde suça itilen çocukların, iştirak halinde suç işleme oranlarının azalacağı tahmin edilmektedir. Araştırmamız verileri bu tahmin ile uyumlu görünmemektedir. Her iki dönemde de çocukların iştirak halinde suç işleme oranları yüksek olmakla birlikte, pandemi döneminde

⁵⁵ Füsun Sokullu Akıncı, 'Kriminoloji' (15. Bası, Beta Basım, İstanbul 2020) s.210.

⁵⁶ Solak (n 9).

⁵⁷ Nida Bayındır, Ali Özel ve Emrah Köksal 'Çocuk suçluluğu demografisi: Kütahya şehri örneği' (2007) Cilt:9 (1-4) Polis Bilimleri Dergisi, 95-108.

⁵⁸ Emrah Börekçi, 'Suça Sürüklenen Çocuklarda Suç Geçmişi İle Aile Ve Akran Etkisinin Mükerrer Suçluluğa Etkisi: Ankara İli Örneği' (Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı 2012).

⁵⁹ Buchanan, Erin D. Castro, Mackenzie Kushner ve Marvin D. Krohn 'It's F** ing Chaos: COVID19's impact on juvenile delinquency and juvenile justice' (2020) 45, American Journal of Criminal Justice, 578-600.

İştirak oranlarının arttığı görülmektedir. Covid-19 pandemisi koşullarının çocukların birlikte suç işleme oranlarını azaltan bir etki göstermediği anlaşılmaktadır.

F. MAĞDUR YAŞINA İLİŞKİN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Lise öğrencileri arasındaki çatışma durumunu konu edinen bir araştırmada, okulun birbirinden farklı karakter, kültür ve bilişsel özellikleri taşıyan öğrencileri bir araya getiren bir kurum olduğu, bu ortamda uyumsuzluk ve çatışmaların kaçınılmaz olduğu vurgulanmaktadır.⁶⁰ Öğrenciler arasındaki uyumsuzluk ve çatışmalar kimi zaman şiddet suçlarına evrilebilmektedir.

Araştırmamız verilerine göre, pandemi döneminde çocukların yetişkinlere yönelik işlediği suçlar %21 oranında artış göstermektedir. Çocuk mağdurlara yönelik suçlar ise pandemi döneminde %58 azalma göstermektedir. Pandemi koşullarında okullarda yüz yüze eğitime ara verilmesi ile çocukların okul ortamındaki çatışmaları ortadan kalkmaktadır. Buna bağlı olarak çocukların yine kendileri gibi çocuk mağdurlara yönelik işledikleri suçların azalması beklenmektedir. Araştırmamız verileri de bu varsayım ile uyumlu görünmektedir.

G. SUÇ TÜRLERİNE İLİŞKİN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Kasten Yaralama Suçu

Silivri ilçesinde suça itilen çocuklar pandemi öncesinde 73 kez kasten yaralama suçu işlemiş iken, bu sayı pandemi döneminde 51'dir.

Pandemi öncesinde işlenen kasten yaralama suçlarının 57'si çocuk mağdurlara, 16'sı yetişkin mağdurlara yöneliktir.

Pandemi döneminde işlenen kasten yaralama suçlarının 23'ü çocuk mağdurlara, 28'i yetişkin mağdurlara yöneliktir.

Çocuk mağdurlara yönelen kasten yaralama olaylarının pandemi koşullarında %59 oranında azalma gösterdiği, yetişkin mağdurlara yönelen kasten yaralama olaylarının ise pandemide %75 oranında arttığı görülmektedir. Çocuk mağdurlara yönelen kasten yaralamaların azalması ile okul ortamından uzaklaşmanın doğrudan ilişkili olduğu tahmin edilmektedir.

2. Bilişim Suçları

Silivri ilçesinde suça itilen çocuklar pandemi öncesinde hiç bilişim suçu işlememiştir. Pandemi döneminde ise 4 kez bilişim suçu işlendiği görülmektedir. Elde edilen veriler, pandemi döneminde bilişim alanında işlenen suçların arttığı yönündeki varsayımı⁶¹ doğrulamaktadır.

Pandemi koşullarında çocukların evde uzun vakitler geçirmesi onların teknoloji ile temaslarını arttırmaktadır. Eve kapanmalar insanların birbiri ile temasını ve malvarlığına yönelik suçların işlenmesi ihtimalini azaltmaktadır. Bu nedenle pan-

⁶⁰ Abbas Türmüklü 'Liselerde öğrenci çatışmaları, nedenleri, çözüm stratejileri ve taktikleri' (2007) 49(49) Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 129-166.

⁶¹ Revital,Haviv (n 33).

demî koşulları mal varlığına yönelik suçların sanal dünyaya kaymasına yol açmaktadır. Aynı şekilde insanlar arası iletişim, haberleşme ve sosyalleşme sanal olarak sürdürüldüğü için kişilere yönelik suçlar da daha çok sanal olarak işlenmektedir.

3. Cinsel Suçlar

Silivri ilçesinde suça itilen çocukların işlediği cinsel suçlar pandemi koşullarında %72 oranında azalma göstermektedir. Bunun olası suç mağdurları ile yüz yüze görüşme imkânlarının kısıtlanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

4. Malvarlığına Yönelik Suçlar

Silivri ilçesinde suça itilen çocukların işlemiş olduğu hırsızlık suçlarının oranı hem pandemi öncesinde hem pandemi döneminde oldukça yüksektir. Pandemi koşullarının hırsızlık suçlarının sayısında anlamlı bir değişikliğe yol açmadığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar bunun aksine pandemi döneminde hırsızlık olaylarının azalmasını ön görmektedir.⁶² Çalışmamızda elde edilen veriler bu tahmin ile örtüşmemektedir.

Hırsızlık suçundan elde edilen gelirin bu suçu işleyenler bakımından tek gelir kaynağı olması, bu suça yönelenlerin genellikle eğitimsiz ve istihdamsız kişiler olması, alternatif geçim kaynaklarının olmaması hırsızlık suçunun onlar için vazgeçilmez oluşu anlamına gelmektedir. Pandemi koşullarında hırsızlık suçu oranlarının azalmamasının bu kişilerin suçu meslek edinmelerinden kaynaklandığı tahmin edilmektedir.

Silivri ilçesinde suça itilen çocukların işlemiş olduğu konuttan hırsızlık suçlarının pandemi koşullarında %50 oranında azaldığı görülmektedir. Elde edilen veriler bu alanda daha önce yapılan ve pandemide konuttan hırsızlığın azaldığını ortaya koyan araştırma verilerini desteklemektedir.⁶³

5. Uyuşturucu madde suçları

Silivri ilçesinde suça itilen çocukların işlemiş olduğu uyuşturucu madde suçlarının pandemi koşullarında anlamlı bir azalma – artma göstermediği anlaşılmaktadır. Pandemi döneminde kişilerin stres ve korku düzeylerinin artması nedeniyle uyuşturucu madde kullanımının arttığını ifade eden araştırmalar⁶⁴ bulunsa da araştırmamızda elde edilen veriler bu varsayımı desteklememektedir.

6. Tehdit ve hakaret suçları

Silivri ilçesinde suça itilen çocukların işlemiş olduğu tehdit ve hakaret suçlarında pandemi döneminde yaklaşık %60 oranında azaldığı görülmektedir. Bu azalmanın pandemi koşullarında kişiler arası iletişim ve temasın azalmasına bağlı olduğu tahmin edilmektedir.

⁶² Ayas (n 34).

⁶³ Ergöner, Biçen, Ersoy (n 23).

⁶⁴ Ayas (n 36).

SONUÇ

Çocukların suça itilmesi sorunu toplumlar için gelecek endişesi olarak varlığını sürdürmektedir. Toplumlar her çocuğa mümkün olanın en iyisini sunmakla ve çocuğu her türlü risk etkeninden korumakla yükümlüdür. Bir çocuk içerisinde bulunduğu toplumdaki olumlu kazanımları elde edemezse kendisini suça yönelten ortamlarda bulabilmektedir. Alfieri bir ifadesinde “suçu toplumun hazırladığını, kişinin işlediğini” belirtmektedir.⁶⁵ Çocuğu suça iten toplumsal koşullardır ve yine çocuğu topluma kazandıracak olan da bu koşullardır.

Savaş, doğal afet, ekonomik kriz, salgın hastalıklar gibi süreçlerde çocukların suça itilmesine yol açan risk faktörleri artış göstermektedir. Çocuğun bu gibi süreçlerden fiziksel, ruhsal, bilişsel ve sosyal olarak olumsuz etkilenme ihtimali bulunmaktadır.

Covid-19 pandemisi son zamanlarda yaşanan en büyük küresel afet olarak karşımıza çıkmaktadır. Pandeminin devletler, toplumlar ve bireyler üzerine yarattığı etkiler halen devam etmektedir.

Araştırmamızda covid-19 pandemisinin çocuklar üzerinde doğurduğu etkiler ortaya konulmaktadır. Eğitim, sağlık, sosyalleşme gibi ihtiyaçları karşılanamayan çocuklar pandemiden en fazla etkilenen kesim olmuştur.

Çocukların pandemi gibi süreçlerin olumsuz etkilerden korunabilmesi için özel müdahale planlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu süreçlerin çocuklar açısından suça itilme riskini artıran bir rol oynaması önlenmelidir. Bu süreçlerle mücadele etmekte ve çocuğun iyilik halinin korunmasında ebeveynlere bilgilendirmeler yapılmalıdır. Çocuğun eğitiminin ve rekreatif faaliyetlerinin devamı sağlanmalıdır. Çocuğu suça iten ekonomik yetersizliklerle ilgili gerekli destek ve önlem programları uygulanmalıdır. Covid-19 ve suç konularında yapılacak kapsamlı araştırmalar ile pandemi ve benzeri süreçlerin ne gibi etkiler doğurduğu ve bunlarla nasıl mücadele edilebileceği ortaya konulmalıdır.

KAYNAKÇA

AKBULUT Y, ‘Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları’ (2013) 3(2). Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 53-68

AKGÜL GÖK F, Pandemi Sürecinde Çocukların Ruh Sağlığını Etkileyen Etmenler ve Koruyucu – Önleyici Tedbirler in Doç. Dr. Aslıhan Aykara (Editör), Krizlerde Çocuğun İyilik Halinin Korunması, Nobel Akademik Yayıncılık, 1. Basım, 2022, s.221

⁶⁵ Mustafa Saldırım, “Suça İtilmiş Çocukların Yeniden Sosyalleşmesi Projesi”, Bildiriler, I.Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, 29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, 2002, s.279.

AKOĞLU G, KARAASLAN BT, 'COVID-19 ve İzolasyon Sürecinin Çocuklar Üzerindeki Olası Psikososyal Etkileri' (2020) 5(2) İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 99-103

ARTUK ME, GÖKCEN A, YENİDÜNYA AC, 'Ceza Hukuku Genel Hükümler' (6. Basım, Adalet Yayınevi, 2012)

AVCI M, 'Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve Çözüm Önerileri' (2010) 11 (1), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 49-73.

AYAS Ö, 'Karşılaştırmalı Suç Araştırması Hukuki Ve Toplumsal Yönüyle Türkiye Ve İngiltere'de Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Suçları' (2020) Sayı: 3, Suç Ve Ceza Dergisi, 829-848

AYAS Ö, 'Pandemi ile geçen bir yılın hırsızlık suçu bağlamında analizi: Türkiye ve İngiltere örneği' (2021) Kriminoloji ve Toplum Bilimleri Dergisi

BAKSİ Y, 'Suça Sürüklenen Çocuklarda Bağlanma, Davranış Problemleri Ve Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Sosyal Hizmet Disiplini Çerçevesinde Değerlendirilmesi (Tekirdağ Çocuk Mahkemesi Örneği)' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2018)

BAL H, 'Hukuk Sosyolojisi' (1. Basım Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, 2008)

BARTOLLASS C, SCHMALLEGGER F, 'Çocuk Suçluluğu' (9. Basım, Yücel D. & Gönültaş B. (Çev.) Nobel Akademik Yayıncılık, 2017)

BAY KARABULUT A, 'Pandemi sürecinde kadın: Bir bilançoya dair düşünceler' (2021) 2(1)Meyad Akademi, 69-83.

BAYINDIR N, ÖZEL A, KÖKSAL E, 'Çocuk suçluluğu demografisi: Kütahya şehri örneği' (2007) Cilt:9 (1-4) Polis Bilimleri Dergisi, 95-108

BÖREKÇİ E, 'Suça Sürüklenen Çocuklarda Suç Geçmişi İle Aile Ve Akran Etkisinin Mükerrer Suçluluğa Etkisi: Ankara İli Örneği' (Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu 2012)

BRAZENDALE K, BEETS MW, WEAVER RG, PATE RR, TURNER-MCGRIEVEY GM, KACZYNSKI AT, CHANDLER JL, BOHNERT A AND VON HIPPEL PT, 'Understanding differences between summer vs. school obesogenic behaviors of children: the structured days hypothesis'(2017) International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 14(1), 100. Doi: 10.1186/s12966- 017-0555-2

BUCHANAN M, CASTRO ED, KUSHNER M, KROHN MD, 'It's F** ing Chaos: COVID19's impact on juvenile delinquency and juvenile justice' (2020) 45, American Journal of Criminal Justice, 578-600

CÖMERT Ö, ‘Mükerrer çocuk suçluluğu: “Bitlis ili örneği”’ (Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 2018)

ÇALIŞKAN A, ‘Türkiye’de Suçlu Davranış Ve Yaş İlişkisi: Suç Türleri Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz’(2021) 24(3), Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 237-267.

ÇELİK Ş, ÇAK E, ‘Covid-19 Pandemi Sürecinin Aile Üzerine Etkisi’ (2021) 6(11). Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences, 43-49

DEMİR YILDIRIM D, ‘Diyarbakır’da Suça Sürüklenen Çocuklar Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Diyarbakır Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi Örneği’ (Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, 2019)

DOLU O, ‘Bir Fırsat Olarak Suç: Suçun Durumsal Belirleyicileri, Suç Fırsatları Ve Rutin Faaliyetler Teorisi’ (2009) 11(2) Polis Bilimleri Dergisi, 1-30

EKİNCİ NK, ‘Suça sürüklenmiş çocukların annelerinin çocuklarına ilişkin algısı: Siirt örneği’(Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi 2016)

ERBAY E, ‘Çocuk Hakları’ (1. Basım, Yeni İnsan Yayınevi, 2009)

ERDOĞAN F, ‘Kanunla ihtilafa düşmüş çocuklar ve çocuk suçluluğuna etki eden sosyoekonomik faktörler’ (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2010)

EROĞLU E, ‘Covid-19’un ekonomik etkisinin ve pandemiyle mücadele sürecinde alınan ekonomik tedbirlerin değerlendirilmesi’ (2020) 5(2), International Journal of Public Finance, 211-236.

FELDHUSEN FJ, THURSTON JR, BENNING JJ, ‘Suçluluk ve çocuk davranışlarının diğer yönleri üzerine boylamsal bir çalışma’ (1973) Uluslararası Kriminoloji ve Penoloji Dergisi, 1 (4), 341–351.

GÜLER H, ŞAHİNKAYASI Y, ŞAHİNKAYASI H, ‘İnternet ve mobil teknolojilerin yaygınlaşması: Fırsatlar ve sınırlılıklar’ (2017) 7(14), Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 186-207.

HANBAY E, ‘Hırsızlık suçu işleyen çocuklar üzerine sosyolojik bir çalışma: (Bitlis İli Örneği)’ (Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 2019)

HIRSCHI T, ‘Causes of delinquency’ (Transaction publishers. 2002)

KARATAŞ K, ERÜKÇÜ AKBAŞ G, ORHAN MG, ‘Ankara’da Çocuk Suçluluğu: Emniyet Çocuk Şubeye Gelen Olgular Üzerinden Bir Değerlendirme’ (2020) 24(1), Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 137-156

KARDEŞ TY, ÖZDEMİR OCAKLI B, ‘Pandemide Çocuk Hakları Bağlamında Aile İçi İletişim ve Çocuk Yetiştirme Tarzları’ in Aslıhan Aykara (Ed.) Krizlerde Çocuğun İyilik Halinin Korunması, 1. Basım, Nobel Yayıncılık, 2022, s.1- 30

KOÇAK Z, HARMANCI H, ‘Covid-19 Pandemi Sürecinde Ailede Ruh Sağlığı’ (2020) (5), Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, 183-207

METİN İ, ‘Ceza Muhakemesinde Suça Sürüklenen Çocuk’ (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2019)

ÖTER A, ‘Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenlerine Sosyolojik Bir Bakış (Antalya Örneği)’ (2018) 7(21) 21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 739-769.

ÖZALP A, ‘Çocuk Suçluluğu: Örgütlü Eylem Olarak Çetecilik’ in Müjdat Avcı - Ergün Kara, (Ed.) Birey, Örgüt ve Toplum, Eğitim Yayınevi 1. Baskı, 2023

REGALADO J, TIMMER A, JAWAID A, ‘Crime and deviance during the COVID-19 pandemic’ (2022) 16(4) Sociology compass, e12974.

REVITAL SS, HAVIV N, ‘Juvenile delinquency and COVID-19: the effect of social distancing restrictions on juvenile crime rates in Israel’ (2022) 1-24. Journal of experimental criminology, 785- 808

SALDIRIM M, ‘Suça İtilmiş Çocukların Yeniden Sosyalleşme Projesi”, Bildiriler, I.Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, 29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, 2002, s.279

SEYMEYEN ÇAKAR A, ‘Covid-19 pandemisinin kadına yönelik şiddet üzerindeki etkileri’ in Zerrin Toprak Karaman ve Yakup Özkaya (Ed.) Covid-19 Pandemisinin Disiplinlerarası Çok Yönlü Analizi, Nobel Akademik Yayıncılık, 1.Baskım, 2021, s.109-127

SOKULLU AKINCI F, ‘Kriminoloji’ (15. Bası, Beta Basım 2020)

SOLAK Ö, ‘Suça Sürüklenen Çocuk Olmak –Yeni Neslin Suç Deneyimleri’ (1.Baskı, Nobel Yayıncılık 2021)

ŞENGÜL HA, ‘Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen dava dosyalarının incelenmesi ve çocuk suçluluğunun değerlendirilmesi’ (Doktora tezi, Ankara Üniversitesi 2012)

TOPRAK ERGÖNEN A, BİÇEN E, ERSOY G, ‘COVID-19 Salgınında Ev İçi Şiddet’ (2020) 2020;25 The Bulletin of Legal Medicine, 48-57.

TURAN SG, ‘Suç ve Çocuk’ in Yarman B. S., Gökbay İ.Z., Özdemir Ş. (Ed.) Hayata Bir Çocuk Bir Çocuğa Hayat, Suça Karışmanın Erken Yaşta Önlenmesi, Nobel Akademik Yayıncılık, 1. Baskı, 40-53

TÜRNÜKLÜ A, ‘Liselerde öğrenci çatışmaları, nedenleri, çözüm stratejileri ve taktikleri’ (2007) 49(49) Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 129-166

YAVUZ B, AVCI M, ‘Mükerrer Suçluluk, Davranım Bozukluğu ve Antisozyal Kişilik Bozukluğu’nun Ortak Değişkenleri Üzerine Bir Derleme’ (2020) 15(24) OPUS International Journal of Society Researches, 2912-2936.

YILDIRIM S, 'Salgınların Sosyal-Psikolojik Görünümü: Covid-19 (Koronavirüs) Pandemi Örneği' (2020) 15(4). Electronic Turkish Studies 1331 vd.

YILDIZ M, 'Yapısal aile terapisi'nin temel kavramlarıyla gelin filminin incelenmesi' (2017) 7(12), OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 157-176.

İnternet Kaynakları

<https://sozluk.gov.tr/> , erişim tarihi 17/03/2023

<https://www.istanbulbarosu.org.tr/HaberDetay.aspx?ID=15704&Desc> erişim tarihi: 19.05.2023

<https://www.unicef.org/turkiye/bas%C4%B1n-b%C3%BClenleri/covid-19-getirilen-k%C4%B1s%C4%B1tlamalar-giderek-artarken-%C3%A7ocuklara-y%C3%B6nelik-istismar-ihmal> erişim tarihi: 19.05.2023

<https://www.who.int/publications/m/item/weekly-epidemiological-update-on-covid-19---1-june-2023> erişim tarihi:08/06/2023